

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 21. februarja 2013*

„Življenjsko zavarovanje — Letni davek na zavarovalne posle — Direktiva 2002/83/ES — Člena 1(1)(g) in 50 — Pojem ‚država članica obveznosti‘ — Zavarovalnica s sedežem na Nizozemskem — Zavarovalec, ki je zavarovalno pogodbo sklenil na Nizozemskem, po sklenitvi pogodbe pa je običajno prebivališče prenesel v Belgijo — Svoboda opravljanja storitev“

V zadevi C-243/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Belgija) z odločbo z dne 6. maja 2011, ki je prispela na Sodišče 20. maja 2011, v postopku

RVS Levensverzekeringen NV

proti

Belgische Staat,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, A. Borg Barthet, M. Ilešič, E. Levits (poročevalec) in J.-J. Kasel, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. junija 2012,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za RVS Levensverzekeringen NV S. Lodewijckx in A. Claes, odvetnika,
- za belgijsko vlado M. Jacobs in J. C. Halleux, agenta,
- za estonsko vlado M. Linntam, agentka,
- za avstrijsko vlado C. Pesendorfer, agentka,
- za Evropsko komisijo N. Yerrell, K.-P. Wojcik in F. Wilman, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 6. septembra 2012

* Jezik postopka: nizozemščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 1(1)(g) in 50 Direktive 2002/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. novembra 2002 o življenjskem zavarovanju (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 6, str. 3) ter členov 49 PDEU in 56 PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo RVS Levensverzekeringen NV (v nadaljevanju: RVS) in Belgische Staat glede plačila letnega davka na pogodbe o življenjskem zavarovanju.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Direktiva 2002/83 je bila 1. novembra 2012 razveljavljena z Direktivo 2009/138/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja (Solventnost II) (UL L 335, str. 1). Vendar se za spor o glavni stvari še vedno uporablja Direktiva 2002/83.
- 4 V uvodni izjavi 3 Direktive 2002/83 je navedeno:
„Treba je dokončno vzpostaviti notranji trg na področju neposrednega življenjskega zavarovanja z vidika pravice do ustanavljanja, pa tudi svobode opravljanja storitev, da bi zavarovalnicam s sedežem v Skupnosti olajšali kritje obveznosti znotraj Skupnosti, zavarovalcem pa omogočili, da se ne zavarujejo samo pri zavarovateljih s sedežem v njihovi lastni državi, ampak tudi pri zavarovateljih, ki imajo sedež poslovanja v Skupnosti in imajo sedež v drugih državah članicah.“
- 5 V uvodni izjavi 13 navedene direktive je navedeno:
„Iz praktičnih razlogov je zaželeno, da se opredeli opravljanje storitev ob upoštevanju sedeža zavarovatelja in kraja, v katerem naj bi se obveznosti prevzele. Zato je treba opredeliti tudi obveznosti. [...]“
- 6 V uvodni izjavi 55 Direktive 2002/83 je navedeno:
„V nekaterih državah članicah za zavarovalne posle ne veljajo nobene oblike posredne obdavčitve, večina pa uporablja posebne davke in druge oblike prispevkov. Sestava takih davkov in prispevkov ter njihove stopnje se med državami članicami, v katerih veljajo, znatno razlikujejo. Zaželeno je preprečiti obstoječe razlike, ki med državami članicami povzročajo izkrivljanje konkurence na področju zavarovalniških storitev med državami članicami. Do poznejše uskladitve lahko uporaba davčnih sistemov in drugih oblik prispevkov, ki jih določajo države članice, v katerih so obveznosti prevzete, ta problem odpravi, države članice pa morajo poskrbeti za zagotovitev, da se bodo navedeni davki in prispevki tudi pobrali.“
- 7 Člen 1(1) navedene direktive določa:
„V tej direktivi:
[...]

(d) ‚obveznost‘ pomeni obveznost, ki jo predstavlja ena izmed zavarovalnih vrst ali en izmed poslov iz člena 2;

[...]

(g) ‚država članica obveznosti‘ pomeni državo članico, v kateri ima zavarovalec bivališče, ali če je zavarovalec pravna oseba, državo članico, v kateri je sedež pravne osebe, na katero se nanaša pogodba;

(h) ‚država članica opravljanja storitev‘ pomeni državo članico obveznosti, če obveznost krije zavarovalnica ali podružnica v drugi državi članici;

[...]“

8 Člen 32 te direktive določa:

„1. Pravo, ki se uporabi za pogodbe v zvezi z dejavnostmi iz te direktive, je pravo države članice obveznosti. Kadar pravo navedene države dovoljuje, lahko stranke izberejo pravo druge države.

2. Če je zavarovalec fizična oseba z bivališčem v državi članici, ki ni država članica, katere državljan je, lahko stranke izberejo pravo države članice, katere državljan je.

[...]“

9 Člen 36 Direktive 2002/83, naslovljen „Informacije za zavarovalce“, določa:

„1. Pred sklenitvijo pogodbe o zavarovanju je treba zavarovalcu sporočiti najmanj informacije, naštetih v Prilogi III(A).

2. Zavarovalec je v času trajanja pogodbe obveščen o vseh spremembah informacij, naštetih v Prilogi III(B).

[...]“

10 Člen 41 navedene direktive, naslovljen „Svoboda opravljanja storitev: predhodno obvestilo domači državi članici“, določa:

„Vsaka zavarovalnica, ki prvič namerava iz naslova svobode opravljanja storitev opravljati posle v eni državi članici ali več, najprej obvesti pristojne organe domače države članice in pri tem navede vrste obveznosti, ki jih namerava kriti.“

11 Člen 50 Direktive 2002/83, ki je naslovljen „Davki na premije“ in spada pod naslov IV, „Določbe, ki se nanašajo na pravico do ustanavljanja in svobodo opravljanja storitev“, določa:

„1. Brez poseganja v kakršno koli poznejše usklajevanje je vsaka zavarovalna pogodba predmet izključno posrednih davkov in davkom podobnih dajatev na zavarovalne premije v državi članici obveznosti [...]

2. Pravo, ki se za pogodbo uporabi na podlagi člena 32, ne vpliva na davčne ureditve, ki se uporabijo.

3. Do nadaljnje uskladitve vsaka država članica za tiste zavarovalnice, ki krijejo obveznosti, ki se nahajajo na njenem ozemlju, uporablja lastne nacionalne določbe za ukrepe, ki zagotavljajo pobiranje posrednih davkov in davkom podobnih dajatev, zapadlih v skladu z odstavkom 1.“

Belgijsko pravo

- 12 Člen 173 zakonika o raznih dajatvah in davkih (v nadaljevanju: ZRDD) določa:

„Zavarovalni posli se obdavčijo z letnim davkom, če je zavarovana nevarnost v Belgiji.

Šteje se, da je zavarovana nevarnost v Belgiji, če ima zavarovalec običajno prebivališče v Belgiji oziroma če je zavarovalec pravna oseba in ima sedež, na katerega se nanaša pogodba, v Belgiji.

[...]

Za sedež v smislu drugega odstavka se šteje glavni sedež pravne osebe in vsaka druga trajna prisotnost te pravne osebe, ne glede na obliko te prisotnosti.“

- 13 Člen 175/3 ZRDD določa:

„Davek na pogodbe o življenjskih zavarovanjih, tudi če so povezana z investicijskimi skladi, in od dogovorov o dosmrtnih rentah ali časovno omejenih rentah, če jih sklenejo fizične osebe, se zmanjša na 1,10 %.

Pojem življenjsko zavarovanje pomeni zavarovanje osebe, pri katerem se izplača fiksni znesek in je nastop zavarovalnega primera odvisen izključno od tega, kako dolgo ta oseba živi.“

- 14 Člen 176/1 ZRDD določa, da se davek, ki zapade v plačilo, izračuna na podlagi skupnega zneska zavarovalnih premij, osebnih prispevkov in prispevkov delodajalca, povečanih za stroške, ki jih morajo med letom obdavčitve plačati ali nositi zavarovalci ali vključene osebe in njihovi delodajalci.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 15 Družba RVS je nizozemska zavarovalnica, ki v Belgiji nima glavnega sedeža, zastopstva, podružnice, predstavnika ali poslovalnice. Družba RVS je sklenila pogodbe o življenjskem zavarovanju z nekaj osebami, ki so na dan podpisa zavarovalne pogodbe prebivale na Nizozemskem, vendar so se nato preselile v Belgijo.
- 16 Med družbo RVS in belgijsko davčno upravo poteka spor glede vprašanja, ali je treba letni 1,1-odstotni davek na zavarovalne posle, ki jih sklenejo fizične osebe, ki je začel veljati 1. januarja 2006, plačati tudi na pogodbe o življenjskem zavarovanju, sklenjene pri zavarovatelju s sedežem na Nizozemskem, ki v Belgiji nima podružnice, če je zavarovalec na dan podpisa zavarovalne pogodbe živel na Nizozemskem, vendar se je nato preselil v Belgijo.
- 17 Družba RVS je po posvetovanju z Belgische Staat 29. januarja 2009 „s pridržkom“ vložila obračun letnega davka na zavarovalne posle za davčni obdobji 2006 in 2007, v katerem je navedla, da so zavarovalne premije za leto 2006 znašale 801.178 EUR, za leto 2007 pa 702.636 EUR. Belgijska davčna uprava ji je zato obračunala davek 8 813 EUR za leto 2006 in 7729 EUR za leto 2007, družba RVS pa ga je s pridržkom plačala 4. februarja 2009.
- 18 Ker je družba RVS menila, da navedenega davka ni dolžna plačati, je pri davčni upravi 16. junija 2009 vložila zahtevo za vračilo, ki jih je ta z odločbo z dne 1. septembra 2009 zavrnila kot neutemeljeni.
- 19 Družba RVS je 30. aprila 2010 pri predložitvenem sodišču vložila tožbo zoper to odločbo z dne 1. septembra 2009.

- 20 Pred navedenim sodiščem poteka med strankama iz postopka v glavni stvari spor glede razlage členov 1(1)(g) in 50 Direktive 2002/83, zlasti v zvezi z vprašanjem, ali je treba kraj običajnega prebivališča zavarovalca ugotoviti na dan prevzema obveznosti ali na dan plačila zavarovalne premije.
- 21 V teh okoliščinah je Rechtbank van eerste aanleg te Brussel prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali člen 50 [Direktive 2002/83] nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta iz členov 173 in 175/3 [ZRDD], v skladu s katero se od zavarovalnih pogodb (vključno z življenjskimi zavarovanji) plača letni davek, če je nevarnost v Belgiji, zlasti če ima zavarovalec običajno prebivališče v Belgiji ali, kadar je zavarovalec pravna oseba, če je sedež te pravne osebe, na katero se pogodba nanaša, v Belgiji, ne da bi bilo pri tem upošteveno prebivališče zavarovalca ob sklenitvi pogodbe?
2. Ali načela prava Skupnosti iz členov 49 PDEU in 56 PDEU o odpravi ovir za prosto gibanje oseb ali pretok storitev med državami članicami Skupnosti nasprotujejo nacionalni ureditvi, kot je ta iz členov 173 in 175/3 [ZRDD], v skladu s katero se od zavarovalnih pogodb (vključno z življenjskimi zavarovanji) plača letni davek, če je nevarnost v Belgiji, zlasti če ima zavarovalec običajno prebivališče v Belgiji ali, kadar je zavarovalec pravna oseba, če je sedež te pravne osebe, na katero se pogodba nanaša, v Belgiji, ne da bi bilo pri tem upošteveno prebivališče zavarovalca ob sklenitvi pogodbe?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 22 Predložitevno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 50 Direktive 2002/83 razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica pobira posredni davek na premije za življenjsko zavarovanje, ki jih plačajo zavarovalci, ki so fizične osebe z običajnim prebivališčem v tej državi članici, če so bile zadevne pogodbe o zavarovanju sklenjene v drugi državi članici, v kateri so imeli navedeni zavarovalci na dan sklenitve običajno prebivališče.
- 23 V skladu z ustaljeno sodno prakso pri razlagi določbe prava Unije ni treba upoštevati samo njenega besedila, ampak tudi okvir in cilje, ki jih uresničuje ureditev, katere del je (glej zlasti sodbe z dne 17. novembra 1983 v zadevi Merck, 292/82, Recueil, str. 3781, točka 12; z dne 14. junija 2001 v zadevi Kvaerner, C-191/99, Recueil, str. I-4447, točka 30; z dne 1. marca 2007 v zadevi Schouten, C-34/05, ZOdl., str. I-1687, točka 25, in z dne 19. julija 2012 v zadevi ebookers.com Deutschland, C-112/11, točka 12).
- 24 Kot je razvidno iz uvodne izjave 3 Direktive 2002/83, je bila ta direktiva sprejeta ob upoštevanju nujnosti vzpostavitve notranjega trga na področju neposrednega življenjskega zavarovanja z vidika pravice do ustanavljanja, pa tudi svobode opravljanja storitev, da bi zavarovalnicam s sedežem v Uniji olajšali kritje obveznosti znotraj Unije, zavarovalcem pa omogočili, da se ne zavarujejo samo pri zavarovateljih s sedežem v njihovi državi članici, ampak tudi pri zavarovateljih, ki imajo sedež poslovanja v Uniji in imajo sedež v drugih državah članicah.
- 25 Ker posredno obdavčenje življenjskih zavarovanj trenutno ni usklajeno na ravni Unije, kot je ugotovljeno tudi v uvodni izjavi 55 Direktive 2002/83, v nekaterih državah članicah za zavarovalne posle ne veljajo nobene oblike posredne obdavčitve, druge države pa uporabljajo posebne davke in druge oblike prispevkov, katerih sestava in stopnje se znatno razlikujejo.

- 26 Iz te uvodne izjave je razvidno, da je želel zakonodajalec Unije s sprejetjem Direktive 2002/83 preprečiti obstoječe razlike, ki med državami članicami povzročajo izkrivljanje konkurence na področju zavarovalniških storitev, in da je menil, da lahko do poznejše uskladitve uporaba davčnih sistemov in drugih oblik prispevkov, ki jih določajo države članice, v katerih so obveznosti prevzete, to težavo odpravi.
- 27 Člen 50 Direktive 2002/83 iz naslova IV te direktive, ki zajema določbe, ki se nanašajo na pravico do ustanavljanja in svobodo opravljanja storitev, zato v odstavku 1 določa, da je vsaka zavarovalna pogodba brez poseganja v kakršno koli poznejše usklajevanje predmet zgolj posrednih davkov in davkom podobnih dajatev na zavarovalne premije v državi članici obveznosti. Država članica obveznosti je v skladu s členom 1(1)(g) te direktive opredeljena kot država članica, v kateri ima zavarovalec običajno prebivališče, če je zavarovalec fizična oseba.
- 28 Glede tega družba RVS in estonska vlada v bistvu trdita, da je treba člen 50(1) Direktive 2002/83 v povezavi z njenim členom 1(1)(g) razlagati tako, da je država članica obveznosti tista država članica, v kateri ima zavarovalec običajno prebivališče na dan sklenitve pogodbe o življenjskem zavarovanju, in da se ta država članica obveznosti ne spremeni, potem ko se navedeni zavarovalec preseli v drugo državo članico in pri tem ostane v veljavi njegova zavarovalna pogodba. V zvezi s tem položajem tako zagovarjata razlago izraza „država članica obveznosti“, ki jo opredeljujeta kot „statično“.
- 29 Belgijska in avstrijska vlada ter Komisija, nasprotno, menijo, da se država članica obveznosti določi na dan plačila zavarovalne premije, ki se obdavči. Ti vladi in Komisija zagovarjata razlago navedenega izraza, ki jo opredeljujejo kot „dinamično“.
- 30 Najprej je treba glede tega poudariti, da v členu 1(1)(g) Direktive 2002/83, ki vsebuje opredelitev pojma „država članica obveznosti“ v smislu te direktive, ni opredeljen datum, na katerega je treba ugotoviti običajno prebivališče zavarovalca, in v njem prav tako ni pojasnjeno, ali lahko spremembe dejanskega stanja, do katerih pride glede kraja običajnega prebivališča zavarovalca v času veljavnosti pogodbe o življenjskem zavarovanju, vplivajo na opredelitev države članice obveznosti.
- 31 V členu 50(1) Direktive 2002/83 prav tako ni pojasnjeno, da je treba upoštevati običajno prebivališče zavarovalca na dan sklenitve zavarovalne pogodbe, niti ni v njem določen drug konkreten datum, ki bi bil upošteven za določitev države članice, ki bi bila pristojna za obdavčenje zavarovalne pogodbe s posrednimi davki in davkom podobnimi dajatvami v celotnem času veljavnosti navedene pogodbe kljub morebitni spremembi običajnega prebivališča zavarovalca, do katere je prišlo v času veljavnosti zavarovalne pogodbe.
- 32 Na podlagi analize člena 50(1) Direktive 2002/83 v povezavi s členom 1(1)(g) te direktive je namreč mogoče ugotoviti samo, da je običajno prebivališče zavarovalca upoštevno merilo za določitev države članice, ki je pristojna za obdavčenje zavarovalne pogodbe s posrednimi davki in davkom podobnimi dajatvami na zavarovalne premije.
- 33 Kot pa pravilno poudarja Komisija, je običajno prebivališče zavarovalca po naravi merilo, ki se lahko spremeni, zlasti v času veljavnosti dolgoročne pogodbe, kakršna je pogodba o življenjskem zavarovanju.
- 34 Zato ima na podlagi tega, da je bilo izbrano tako merilo in da v besedilu člena 50(1) Direktive 2002/83 ni navedbe o običajnem prebivališču zavarovalca na dan sklenitve zavarovalne pogodbe ali na kak drug konkreten upošteven datum, prednost t. i. „dinamična“ razlaga te določbe.
- 35 Glede, dalje, splošne sistematike Direktive 2002/83 je treba, prvič, ugotoviti, da je iz analize člena 50(3) te direktive razvidno, da država članica, ki je pristojna za obdavčenje, uporabi nacionalne določbe za ukrepe, ki zagotavljajo pobiranje posrednih davkov in zadevnih dajatev. Vendar na podlagi te določbe ni mogoče ugotoviti, kako se določi ta pristojna država članica.

- 36 V nasprotju s trditvami družbe RVS namreč na podlagi tega, da je v različnih jezikovnih različicah navedene določbe, kot sta francoska in nizozemska različica, za določitev podjetij, za katera pristojna država članica uporabi navedene ukrepe, uporabljen izraz „zavarovalnice, ki prevzamejo obveznosti na svojem ozemlju,“ ni mogoče ugotoviti, da se davčna pristojnost določi na dan podpisa zavarovalne pogodbe.
- 37 Poleg okoliščine, da je formulacijo, uporabljeno v navedenih različicah, mogoče razlagati različno, saj se lahko nanaša tako na podpis zavarovalne pogodbe kot na kraj, v katerem obveznosti obstajajo, kot je generalna pravobranilka poudarila v točki 40 sklepnih predlogov, druge jezikovne različice, kot je angleška, nasprotujejo razlagi, ki jo je predlagala družba RVS. Ta različica, v kateri so jasno navedena podjetja, ki krijejo obveznosti, ki obstajajo v določeni državi članici, namreč ne vsebuje nobenega sklicevanja na sklenitev ali podpis zavarovalne pogodbe.
- 38 Drugič, glede člena 32(1) Direktive 2002/83, na katerega se sklicujeta družba RVS in estonska vlada in ki določa, da je pravo, ki se uporabi za pogodbe v zvezi z dejavnostmi iz te direktive, pravo države članice obveznosti, je treba ugotoviti, da tudi če je to določbo dejansko mogoče razlagati tako, da se veljavno pravo ne bi spremenilo, če bi zavarovalec spremenil običajno prebivališče, ta okoliščina ne pomeni, da je treba tako razlago uporabiti tudi za razlago člena 50(1) navedene direktive.
- 39 Prvič, kot je poudarjeno v točki 30 te sodbe, v opredelitvi pojma „država članica obveznosti“ iz člena 1(1)(g) Direktive 2002/83 ni natančno določen ustrezni datum, na katerega je treba ugotavljati običajno prebivališče zavarovalca. Ker upošteveni datum, kot je generalna pravobranilka poudarila v točki 43 sklepnih predlogov, ni del opredelitve izraza „država članica obveznosti“, je zato mogoče ta izraz opredeliti različno glede na določbo, v kateri je uporabljen.
- 40 Drugič, člen 50(2) Direktive 2002/83 določa, da pravo, ki se uporabi na podlagi člena 32 te direktive, ne vpliva na davčno ureditev, ki se uporabi, iz česar je razvidna neodvisnost prava in davčne ureditve, ki se uporabita, kot je generalna pravobranilka poudarila v točki 45 sklepnih predlogov.
- 41 Tretjič, estonska vlada trdi, da člen 41 Direktive 2002/83, ki določa, da vsaka zavarovalnica, ki prvič namerava iz naslova svobode opravljanja storitev opravljati posle v eni državi članici ali več, najprej obvesti pristojne organe domače države članice in pri tem navede vrste nevarnosti in obveznosti, ki jih namerava kriti, nasprotuje t. i. „dinamični“ razlagi izraza „država članica obveznosti“. Če bi se bilo namreč treba za ugotovitev običajnega prebivališča zavarovalca opreti na dan plačila zavarovalne premije, bi lahko nastal položaj, v katerem bi zavarovalnica, ne da bi za to vedela in ne da bi obvestila nadzorne organe, v okviru svobode opravljanja storitev opravljala dejavnost v državi članici, ki ni država članica izvora.
- 42 Glede tega je treba poudariti, da se v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, zaradi okoliščine, da je običajno prebivališče zavarovalca preneseno v državo članico, ki ni država članica sedeža zavarovalnice, s katero je sklenjena pogodba o življenjskem zavarovanju, za navedeni položaj lahko uporabijo določbe o svobodi opravljanja storitev, ne glede na davčno ureditev, ki se uporabi za zadevno pogodbo. Za možnost sklicevanja na določbe Pogodbe DEU o svobodi opravljanja storitev namreč zadostuje, da se storitve opravljajo za državljane države članice na ozemlju neke druge države članice (glej v tem smislu sodbo z dne 28. oktobra 1999 v zadevi Vestergaard, C-55/98, Recueil, str. I-7641, točka 18).
- 43 Direktiva 2002/83 v členu 1(1)(h) določa tudi, da država članica opravljanja storitev pomeni državo članico obveznosti, če obveznost krije zavarovalnica v drugi državi članici. Iz uvodne izjave 13 te direktive je razvidno, da je opravljanje storitev iz praktičnih razlogov opredeljeno ob upoštevanju sedeža zavarovalnice po eni strani in kraja obveznosti po drugi.

- 44 Odgovor na vprašanje, v kakšnem obsegu obveznosti iz člena 41 Direktive 2002/83 veljajo za zavarovalnico, ki je s pogodbo povezana z zavarovalcem, ki ima običajno prebivališče v državi članici, ki ni država članica sedeža te zavarovalnice, ker je zavarovalec navedeno prebivališče spremenil v času veljavnosti pogodbe, je razviden iz razlage navedenega člena 41 v povezavi z določbami, navedenimi v prejšnji točki, vendar ne vpliva na določitev države članice, ki je pristojna za obdavčenje v smislu člena 50(1) Direktive 2002/83.
- 45 Ugotoviti je treba, četrtič, da okoliščina, da se morajo zavarovalcu v skladu s točko A Priloge III k Direktivi 2002/83, ki je navedena v členu 36(1) te direktive, pred sklenitvijo zavarovalne pogodbe posredovati informacije o davčni ureditvi, ki se uporabi za vrsto police, vendar se mu informacije o tej ureditvi ne posredujejo obvezno v času veljavnosti zavarovalne pogodbe, kot je razvidno iz točke B Priloge III k Direktivi 2002/83, ki je navedena v členu 36(2) te direktive, ne pomeni, da ni mogoče uporabiti t. i. „dinamične“ razlage člena 50(1) navedene direktive.
- 46 Ni namreč sporno, da lahko država članica ob neobstoju usklajevanja na ravni Unije kadar koli uvede ali odpravi posredno obdavčenje zavarovalnih poslov ali pa spremeni njegovo stopnjo ali osnovo za odmero. Člen 36(2) Direktive 2002/83 in točka B Priloge III k tej direktivi pa prav tako ne določata, da je treba zavarovalca obvestiti, če je do take spremembe prišlo v davčni ureditvi ene same države. Zavarovalec se tako tudi ob uporabi t. i. „statične“ razlage člena 50(1) navedene direktive znajde v položaju, v katerem je davčna ureditev, ki se prvotno uporabi, spremenjena, ne da bi mu morala zavarovalnica sporočiti take spremembe.
- 47 Zato je treba ugotoviti, da besedilo člena 50(1) Direktive 2002/83 in njegova razlaga v povezavi z drugimi določbami te direktive omogočata tako eno kot drugo razlago te določbe in da je treba obseg te določbe določiti predvsem glede na njene cilje in cilje Direktive 2002/83 v celoti.
- 48 Cilj člena 50(1) Direktive 2002/83, ki določa, da je katera koli zavarovalna pogodba izključno predmet posrednih davkov in davkom podobnih dajatev na zavarovalne premije v državi članici obveznosti, je dodelitev pristojnosti za obdavčenje premij življenjskega zavarovanja eni sami državi članici, da bi se tako preprečilo dvojno obdavčevanje takih premij.
- 49 Čeprav je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da mora taka dodelitev pristojnosti v čimvečji meri temeljiti na vsebinskem in objektivnem merilu (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Kvaerner, točka 52), nič ne določa, da mora dodelitev pristojnosti po tem merilu ostati nespremenjena ves čas veljavnosti pogodbe.
- 50 Merilo iz Direktive 2002/83 pomeni, da je pristojnost države članice za pobiranje posrednih davkov in davkom podobnih dajatev na zavarovalne premije odvisna od obstoja povezave med ozemljem te države članice in zavarovalcem, ki jo predstavlja njegovo običajno prebivališče.
- 51 V skladu s t. i. „statično“ razlago člena 50(1) Direktive 2002/83 bi imela povezava, ki je obstajala na dan podpisa zavarovalne pogodbe, prednost pred aktualno povezavo, ki obstaja na dan plačila zavarovalne premije.
- 52 Kot trdita družba RVS in belgijska vlada, pa obdavčljivi dogodek, če gre za posredne davke na zavarovalne premije, ni sklenitev zavarovalne pogodbe, temveč plačilo zavarovalnih premij.
- 53 Iz tega je razvidno, da bi morala biti za obdavčitev zavarovalnih premij pristojna država članica z ozemljem, s katerim je zavarovalec na dan plačila teh premij povezan prek običajnega prebivališča, in da je treba uporabiti t. i. „dinamično“ razlago člena 50(1) Direktive 2002/83.
- 54 Te ugotovitve ne omaje to, da je treba ob vsakem plačilu zavarovalne premije ugotavljati običajno prebivališče zavarovalca.

- 55 Tudi v primeru nasprotne razlage, v skladu s katero se običajno prebivališče zavarovalca ugotavlja le enkrat, in sicer na dan podpisa zavarovalne pogodbe, je treba namreč po vsaki spremembi države članice običajnega prebivališča zavarovalca na dan plačila zavarovalne premije ugotoviti, katero je bilo njegovo običajno prebivališče na dan sklenitve zavarovalne pogodbe.
- 56 Pri dolgoročnih pogodbah, kakršne so pogosto pogodbe o življenjskem zavarovanju, pa je lahko predložitev dokazov o običajnem prebivališču zavarovalca na dan sklenitve zavarovalne pogodbe težja kot predložitev dokazov o sedanjem položaju tega zavarovalca.
- 57 Člen 50(1) Direktive 2002/83 je treba proučiti tudi glede na njegov cilj, ki je preprečiti, da bi obstoječe razlike med davčnimi ureditvami, ki veljajo v različnih državah članicah, povzročile izkrivljanje konkurence za zavarovalne storitve med državami članicami.
- 58 Cilj Direktive 2002/83, ki določa, da se pristojnost za obdavčevanje zavarovalnih premij povezuje z običajnim prebivališčem zavarovalca, je zagotoviti, da za ponudbo pogodb o življenjskem zavarovanju, ki so dostopne zavarovalcu, velja ista davčna ureditev, ne glede na to, v kateri državi je sedež zavarovalnice, in da zato na izbiro ponudnika zavarovalnih storitev ne vplivajo preudarki o obdavčitvi teh premij. Zavarovalnice tako niso v bolj ali manj ugodnem položaju zaradi bolj ali manj ugodne obdavčenosti v svoji državi članici izvora in lahko enakopravno konkurirajo zavarovalnicam v državi članici običajnega prebivališča zavarovalca.
- 59 Zgolj t. i. „dinamična“ razlaga člena 50(1) Direktive 2002/83 omogoča zagotavljanje take enakopravnosti in preprečuje izkrivljanje konkurence z zagotavljanjem uporabe enake davčne ureditve za veljavno pogodbo in za morebitno novo pogodbo.
- 60 Kot je generalna pravobranilka poudarila v točkah 67 in 70 sklepnih predlogov, obstaja konkurenca – čeprav po naravi bolj omejena kot konkurenca med ponudbami novih zavarovalnih pogodb – med veljavnimi zavarovalnimi pogodbami in zavarovalnimi pogodbami, ki jih je mogoče skleniti pri drugih zavarovalnicah, če zavarovalec zamenja zavarovalnico. Možnost, da se po spremembi države članice običajnega prebivališča ohrani upravičenost do ureditve, ki se uporablja v državi članici, v kateri je imel zavarovalec običajno prebivališče na dan sklenitve zavarovalne pogodbe, in ki je ugodnejša od ureditve, ki velja v državi članici, v kateri je njegovo novo običajno prebivališče, lahko zavarovalca odvrne od spremembe zavarovalnice. V primeru t. i. „dinamične“ razlage člena 50(1) Direktive 2002/83 pa tako odvratanje, povezano z davčnimi preudarki, ne obstaja.
- 61 Iz tega je razvidno, da cilji člena 50(1) Direktive 2002/83 omogočajo upoštevanje spremembe običajnega prebivališča zavarovalca.
- 62 Preveriti je treba še, ali je taka razlaga skladna s splošnim ciljem Direktive 2002/83. Kot je opozorjeno v točki 24 te sodbe, je namen te direktive vzpostavitev notranjega trga na področju neposrednega življenjskega zavarovanja z vidika pravice do ustanavljanja, pa tudi svobode opravljanja storitev, da bi zavarovalnicam s sedežem v Uniji olajšali kritje obveznosti znotraj Unije, zavarovalcem pa omogočili, da se ne zavarujejo samo pri zavarovateljih s sedežem v njihovi državi članici, ampak tudi pri zavarovateljih, ki imajo sedež poslovanja v Uniji, sedež pa v drugih državah članicah.
- 63 Ker se vprašanje t. i. „statične“ ali „dinamične“ razlage člena 50(1) Direktive 2002/83 pojavi, kadar se država članica običajnega prebivališča zavarovalca na dan podpisa zavarovalne pogodbe razlikuje od države članice običajnega prebivališča na dan plačila zavarovalne premije in je oziroma je bila prej zavarovalnica v drugi državi članici od države članice običajnega prebivališča zavarovalca, je treba razlago te določbe proučiti z vidika svobode opravljanja storitev.

- 64 Glede tega je sicer treba priznati, da sprememba davčne ureditve, veljavne za zavarovalno pogodbo, ki jo povzroči to, da je zavarovalec svoje običajno prebivališče prijavil v drugi državi članici od države članice sedeža zavarovalnice, pri kateri je bila ta pogodba sklenjena, pomeni dodaten strošek za zavarovalnico, saj se mora seznaniti z različnimi davčnimi predpisi in jih uporabljati, čeprav se je mogoče odločila, da v navedeni državi članici ne bo ponujala zavarovalnih storitev.
- 65 Vendar je treba opozoriti, kot je poudarjeno v točki 46 te sodbe, da lahko država članica ob neobstoju usklajevanja na ravni Unije kadar koli uvede ali odpravi posredno obdavčenje zavarovalnih poslov ali pa spremeni njegovo stopnjo ali osnovo za odmero. Zavarovalnice se tako lahko tudi ob uporabi t. i. „statične“ razlage člena 50(1) Direktive 2002/83 znajdejo v položaju, v katerem se za zavarovalne premije, ki jih navedene zavarovalnice pobirajo, uporabljajo novi davčni predpisi, ne da bi se spremenila država članica, pristojna za obdavčitev zavarovalnih premij.
- 66 Glede trditve družbe RVS in estonske vlade o dodatnih stroških in administrativnih težavah, ki jih povzroča nujnost obveščanja države članice o običajnem prebivališču zavarovalca v celotnem času veljavnosti zavarovalne pogodbe in o veljavni davčni ureditvi v tej državi članici, je treba poudariti, prvič, da je to, da zavarovalec svojega zavarovatelja v primeru selitve obvesti, običajno pogodbeno določeno oziroma je vsekakor lahko pogodbeno določeno. Drugič, obveznost seznanitve z veljavno zakonodajo je zahtevana tako pri t. i. „statični“ razlagi člena 50(1) Direktive 2002/83 kot pri t. i. „dinamični“ razlagi te določbe. Poleg tega lahko t. i. „statična“ razlaga navedene določbe v položajih, v katerih se zavarovalna storitev opravlja v okviru svobode opravljanja storitev, zavarovalnico zavezuje k seznanjenosti z davčno ureditvijo države članice, s katero nista nikakor povezana niti zavarovalnica niti zavarovalec.
- 67 Glede nevarnosti odpovedi zavarovalne pogodbe v primeru selitve zavarovalca v državo članico, ki ni država članica, v kateri je imel običajno prebivališče na dan sklenitve pogodbe, na katero opozarja estonska vlada, ta nevarnost, če obstaja, ne izvira neposredno iz t. i. „dinamične“ razlage člena 50(1) Direktive 2002/83, temveč iz prihodnjega in hipotetičnega ravnanja zavarovalnice, ter jo je zato treba šteti za preveč negotovo in posredno, da bi vplivala na razlago te določbe.
- 68 Zato je treba ugotoviti, da t. i. „dinamična“ razlaga člena 50(1) Direktive 2002/83 omogoča boljše uresničevanje ciljev preprečevanja dvojnega obdavčenja in izkrivljanja konkurence, skladna pa je tudi s splošnim ciljem te direktive v zvezi z vzpostavitvijo notranjega trga v sektorju neposrednega življenjskega zavarovanja, zlasti z vidika svobode opravljanja storitev.
- 69 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 50 Direktive 2002/83 razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da država članica pobira posredni davek na premije za življenjsko zavarovanje, ki jih plačajo zavarovalci, ki so fizične osebe z običajnim prebivališčem v tej državi članici, če so bile zadevne pogodbe o zavarovanju sklenjene v drugi državi članici, v kateri so imeli navedeni zavarovalci na dan sklenitve običajno prebivališče.

Drugo vprašanje

- 70 Glede na odgovor na prvo vprašanje na drugo ni treba odgovoriti.

Stroški

- 71 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 50 Direktive 2002/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. novembra 2002 o življenjskem zavarovanju je treba razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da država članica pobira posredni davek na premije za življenjsko zavarovanje, ki jih plačajo zavarovalci, ki so fizične osebe z običajnim prebivališčem v tej državi članici, če so bile zadevne pogodbe o zavarovanju sklenjene v drugi državi članici, v kateri so imeli navedeni zavarovalci na dan sklenitve običajno prebivališče.

Podpisi